

ných děl, která postupně procházejí restaurováním. Tentokrát šlo o podobizny některých děkanů, kanovníků a proboštů Vyšehradské kapituly. Výstavu připravil Denko Čumlivski a výtvarně realizoval Jan Duspěva.

K založení unikátní sbírky portrétů došlo za působení děkana Jana Václava Ditricha z Lilienthalu v letech 1719–1743. Nejprve šlo o portréty kapitulních děkanů (nejstarším je portrét děkana Ditricha z doby po roce 1737). Zřejmě počátkem 19. století se k nim připojily i podobizny některých kanovníků. Až do 50. let 19. století kapitula nevladnula portréty svých nejvyšších hodnostářů – proboštů. O vznik řady proboštských podobizen se poté nejvíce zasloužil Mikuláš Karlach.

Unikátní soubor podobizen tvoří téměř čtyři desítky obrazů (olejů na plátně),

z nichž výstava představila ty nejzajímavější. Svěžím malířským rukopisem je proveden portrét Prokopa Jana Nep. Šuknechta (děkanem 1760–1765). Toto dílo je stejně jako mnohé další nesignováno – autory jsou zřejmě cechovní malíři z pražských měst. Na druhou stranu však byla vystavena známá mistrovská díla Antonína Machka: portréty kapitulního děkana Jáchyma Preise z Wertenpreisu (1808–1817) a sídelního kanovníka Karla Khuna (1784–1829).

Výstava podobizen byla doplněna také trojrozměrnými předměty, jako je například kanovnické signum z roku 1737, zobrazené na portrétu kanovníka Khuna, nebo hlavice barokní berly, zobrazené na portrétech děkana Preise a děkana Navary. Právě tyto předměty dodaly výstavě poutavosti i pro nezainteresovanou veřejnost.

Vyšehradský soubor podobizen – veřejnosti téměř neznámý – je organicky vzniklým, stále doplňovaným celkem. Jako jiné podobné historické kolekce má velkou historickou a kulturní hodnotu. Výstava nejzajímavějších podobizen z této sbírky byla uspořádána pod záštitou kardinála Miloslava Vlka, arcibiskupa pražského.

Hedvika Novotná

Osm století Chilandaru

9. 3. – 22. 3. 1998, přednáškový sál.

Výstava fotografických reprodukcí Mirkovićových kopií ikon ze srbského kláštera Chilandaru byla připravena velvyslanectvím Svazové republiky Jugoslávie u příležitosti 800. výročí založení této srbské svatyně na Svaté Hoře v Řecku. Výstavu autorsky připravil autor kopií Chranislav Mirković, výtvarnou podobu jí dal Jan Duspěva.

Klášter Chilandar, založený roku 1198, je významným ohniskem východo-pravoslavné duchovnosti. Přestože Svata Hora utrpěla četné ztráty následkem řeckého povstání okolo roku 1928 a také chováním badatelů, kteří ji ochudili o řadu cenných materiálů, bylo díky uzavřenosti kláštera zachováno velké kulturní bohatství. Zároveň je však nutno zdůraznit, že se v případě těchto relikvií zdaleka nejedná jen o dědictví kulturní, nýbrž to, co má na nich cenu největší, je zejména hodnota náboženská. Především na malování ikon se vztahuje mnišské chápání umění, které je má za „teologii, která se vyjadřuje tvary a barvami“. Jan Damašský Zlatoústý vyjádřil v VII. století své pojetí tohoto druhu umění slovy: „Ikona, ostatně, není jen pedagogický prostředek k lidské dobrosrdečnosti, ona je symbol, pomník k vzestupu k Božství, symbolické a mystické vyjádření nevyjádřitelného a současně i cesta k chápání tohoto nevyslovitelného.“ Rozdíl mezi portrétem a ikonou pak spočívá v tom, že zatímco na portrétu spatříme zobrazení člověka, ikona představuje lidskou bytost spojenou s Bohem.

Ikony, které se na výstavě objevily, se vyznačují mimořádně vysokou kvalitou. Různé národní školy lze rozeznat díky bohatosti nuancí a variant. Soubor vystavených kopií není homogenním celkem. Nacházejí se v něm ikony srbské, ale i práce náležející k tzv. italsko-kritické škole, která v různých podobách přetrvává od XV. do XVII. století. Ty pak lze podle autora katalogu, který byl k výstavě vydán, akademika Dejana Medakoviće, pokládat za poslední rozmach byzantské ikony, jenž předcházela úpadku byzantského císařství a vůbec všech východo-pravoslavných států na Balkáně.

Výstava, která měla být oslavou umění malby ikon, sloužila zároveň jako připo-

mínka jednoho Čecha, mnicha Sávy Chilandarského, který působil v Chilandaru a popisoval život a práci v klášteřích Svate Hory. V samotném Chilandaru uspořádal i roztroušený klášterní archiv. *Vladislava Barhořová*

El luma romane jakhenca – svět očima Romů

6. 2. – 1. 3. 1998, přednáškový sál.

V roce 1991 bylo v Brně založeno Muzeum romské kultury, aby na základě originálních dokladů dokumentovalo kulturu Romů, lidí, kteří jsou již po staletí součástí naší společnosti, ale kteří se téměř po celou tuto dobu potýkají s mnohými našimi předsudky. Terénní výzkum, prováděný tímto muzeem, prokázal existenci nového fenoménu v romské komunitě – někteří Romové, postižení nezaměstnaností, začali rozvíjet své výtvarné vlohy. Muzeum začalo jejich díla shromažďovat a v roce 1997 z nich vytvořilo putovní výstavu.

